

Grabovica, 21. obljetnica

14.09.2014 11:03

KIUM, 2014-09-09

Može li žena zaboravit svoje dojenče, ne imat sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kad bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću (Iz 49,15).

Pokolj u Grabovici teški je ratni zločin protiv nedužna hrvatskog stanovništva, što su ga počinili pripadnici Armije BiH (prema nekim izvorima postrojbe „Crni labudovi“). U noći između 8. i 9. rujna 1993. godine mučki su ubili 28 nedužnih civila (tri osobe ubijene su prije toga dana, a dvije poslije) samo zato što su katolici i Hrvati. Neki su pogubljeni i na ritualan način! Većinu su tijela najvjerljivojatnije, kako bi prekrili zločin, pobacali u hladnu Neretvu tako da se i do danas traga još za 17 osoba. I oni pronađeni, te u jednoj razmjeni predani zemni ostaci, nisu kompletne. Obitelji su se ipak zadovoljile i s dijelovima tijela za koje se obdukcijom utvrdilo da pripadaju određenoj osobi. Za ovaj u nebo vapijući grijeh i neopisivi zločin, osim pojedinačnih i djelomičnih presuda, do danas nije stigla zaslužena ljudska i sudska kazna.

Na ovo mjesto velike ljudske i nacionalne tragedije svake se godine, 9. rujna, okupljaju obitelji, rodbina i prijatelji da s osjećajima ljudskoga i kršćanskoga pijeteta prema žrtvama mole dobrega Boga za smiraj njihovih duša i još jednom upozore na strašan zločin i podignu glas za istinom i pozovu na pravdu. Na žalost mjerodavne institucije, i ove domaće i one međunarodne, do dana današnjega šute kao da se zločin uopće nije dogodio. No, ove godine, na uočnicu godišnjice zločina, svjedočili smo još jednom teškom razočaranju u institucije. Umjesto da sudstvo ove države i ono međunarodno, konačno, nakon 21 godine pokaže barem mali znak da im je stalo do istine i pravde i spremnost osude i kažnjavanja zločina, oni o godišnjici ove velike tragedije vode postupak protiv žrtve. Na sud, zbog tobožnje klevete, pozivaju čovjeka koji se ne miri sa zločinom, koji traga za istinom, koji želi znati što se to dogodilo njegovu ocu, majci, stricu i ostalim sumještanima; gdje su zemni ostaci još 17 žrtava!

Komemorativni skup započeo je kod spomenika žrtvama intoniranjem hrvatske himne, čitanjem imena stradalih te prigodnim govorom gosp. Josipa Drežnjaka, predsjednika Udruge „Grabovica 1993“. Predstavnici civilne i političke vlasti položili su vijence nakon čega je mjesni župnik, don Ivan Zovko, u pratnji petnaestak svećenika, dvojice bogoslova i jednoga sjemeništarca, dvije redovnice i njihove pripravnice te s mnoštvom vjernika, predvodio Križni put u kojem je u razmatranjima Isusove spasiteljske žrtve utkao i žrtve Grabovice. U mjesnom groblju slavljen je sv. Misa zadušnica koju je u koncelebraciji 16 svećenika predvodio don Željko Majić, generalni vikar hercegovačkih biskupija. Na kraju sv. Mise župnik je sve okupljene upozorio na svetost mjesta i pozvao na jedinstvo. Vidljiv znak jedinstva bio bi i kada bi civilne, političke i vojne vlasti položile zajednički vijenac. Novac, koji se sada troši, mogao bi se puno korisnije utrošiti, kako za utvrđivanje istine o Grabovici tako i za uređenje cijelog spomen obilježja s postajama Križnoga puta. Za ovu prigodu izšlo je i drugo izdanje knjige o grabovičkim žrtvama.

Propovijed Generalnoga vikara

Ožalošćene obitelji grabovičke i drežanske žrtve,
dragi don Ivane župniče, braćo svećenici, časne sestre,
poštovani predstavnici civilne, političke i vojne vlasti,
dragi Božji narode!

Na ovo mjesto velike ljudske i nacionalne tragedije i ove godine okupljamo se s istim osjećajima pijeteta prema žrtvama, njih 33 iz ovoga mjesta i župe Drežnica, koje su na današnji dan prije 21 godinu u vlastitim domovima i na kućnim pragovima, u kočaku, toru ili pokraj pojate, kako svjedoče tadašnji dječaci, a danas odrasli ljudi, Goran i Zoran, mučki ubijeni. I samo zato što su bili katolici i Hrvati! Velik je to zločin i pretežak grijeh protiv Boga i dostojanstva ljudske osobe, protiv prava na život i svakoga civilnoga i moralnoga zakona. Grijeh koji vapi u nebo! I sa žalošću i danas svjedočimo kako za ovaj zločin, osim nekih pojedinačnih i djelomičnih presuda, nije stigla zaslužena ljudska osuda i kazna! Čvrsto vjerujemo da Pravdi Božjoj nitko ne će umaknuti!

Prije skoro dvije tisuće godina, u mirnu proljetnu i predblagdansku večer, u Maslinski vrt pokraj judejskoga Jeruzalema, s onu stranu potoka Cedrona, stigla je pomahnitala svjetina s mačevima i toljagama, po nalogu Vrhovnoga vijeća uhvatiti Isusa koji je bio u molitvi. A on je svakodnevno s njima sjedio u Hramu i naučavao ih, liječio od svakovrsne bolesti, zloduhe izgonio i gladne hranio (usp Mt 26,47-56).

Prije 21 godinu na ove prostore, na obale Neretve *došlo je njih oko 300. (...) Kako su pucali – Bože sačuvaj! Treći dan zapovjednici su naredili da se sve pobije. (...) Mama nije htjela bježati, nego je rekla: Ma hajde, proći će i ovo. Znaš koliko je bilo vojnika kod nas, smijenilo ih se oko dvjesto. Svi su dolazili, popili kavu i popričali* - svjedoče nam dvojica braće.

„Pilat opet iziđe pred Židove i reče im: »Ja ne nalazim na njemu nikakve krivice. A u vas je običaj da vam o Pashi nekoga pustim. Hoćete li dakle da vam pustum kralja židovskoga?« Povikaše nato opet: »Ne toga, nego Barabu!« A Baraba bijaše razbojnik“ (Iv 18,38-40).

Pitali su nas imamo li 'hajvana'. Mi smo rekli da imamo. Onda su upitali jesmo li Hrvati. Odgovorili smo da jesmo, bez razmišljanja. Rekli su tati da dođe pokazati 'hajvan'. Kako on nije smio ići sam, pošli su baka i djed s njim. Tamo se čula galama i priča. Valjda su ih tamo postrojili. Ja to nisam gledao. Čuo se rafal. Pobili su ih. Kad su njih troje ubili, vratili su se po mamu i sestru (...) Sestri su bile taman pune 4 godine!
Ljude su pobili, a za hajvan se opredijelili!

„A Pilat ponovno iziđe i reče im: »Evo vam ga izvodim da znate: ne nalazim na njemu nikakve krivice.« Iziđe tada Isus s trnovim vijencem, u grimiznom plaštu. A Pilat im kaže: »Evo čovjeka!« I kada ga ugledaše glavari svećenički i služe, povikaše: »Raspni, raspni!« (Iv 19,4-6).

Evo čovjeka, evo ljudi: Josip **Brekalo** i žena mu Luca, Pero **Čuljak** i žena mu Matija Lucini roditelji. Iz prezimena **Drežnjak**: Andrija i žena mu Mara i Dragica, njihova kći; Živko i žena mu Ljubica. Jozo **Ištuk**, Cvitan **Lovrić** i žena mu Jela, Mara i Ivan Mandić. Zatim Marići: Pero i žena mu Dragica, Ilka, Ruža, Martin, Marinko i žena mu Luca, Marko i žena mu Matija, Ruža; Ilka **Miletić**, Anica **Pranjić**, Franjo **Ravlić**, otac svećenika don Stjepana, Ivan **Šarić**, te iz obitelji Zadro: Ivan i žena mu Matija, Mladen i žena mu Ljubica i Mladenka njihova četverogodišnja kći. Neki i ritualno ubijeni, živi spaljeni, u hladnu Neretvu ubaćeni. Do sada su pronađeni posmrtni ostatci, i to uglavnom djelomično, samo od 16 osoba, a za ostalih 17 ništa se ne zna.

Kako na njima naći krivicu?! Mirni, tihi, radini. Sa svojim ubojicama, ne samo prostor i zrak, nego i ono što se u kući našlo, dijelili. Više njima nego samima sebi. Pretežito starije osobe uz malu djevojčicu Mladenku od 4 godine koja još nije znala ni što je to Hrvat ni katolik, ni nedužan ni razbojnik, ali evo, kao nevina betlehemska djeca i ona mučenica – svjedokinja vjere i domoljublja.

Kaže im Pilat: »Uzmite ga vi i raspnite jer ja ne nalazim na njemu krivice.« Odgovoriše mu Židovi: »Mi imamo Zakon i po Zakonu on mora umrijeti jer se pravio Sinom Božjim« (Iv 19,6b-7).

No, oni imaju zakon i zapovijed i po tom njihovu zakonu i zapovijedi ovi nevini moraju umrijeti! Koji zakon, po kojoj zapovijedi i čijoj naredbi?!, evo već 21 godinu pitaju se ožalošćene obitelji i rodbina, a i mi svi s njima. Na žalost, do dana današnjega nikakva valjana odgovora i znaka, kamo li pravnoga i pravednoga postupka. Stoga nam se danas ovdje čini beskorisnim još jednom pozvati te iste sudove i institucije da odgovore na pitanje ove žrtve. No, u ime žrtve i pravde mi to trebamo učiniti, i ne samo danas! No, jer smo svjesni nepravednosti ljudskih sudova, kao vjernici prepustit ćemo sve Sudu Pravedna

Suca, kada dođe u slavi suditi žive i mrtve!

„Noseći svoj križ, iziđe Isus na mjesto koje se zove Lubanja, a hebrejski Golgota. Ondje ga raspeše, i s njim drugu dvojicu s jedne i s druge strane, a Isusa u sredini“ (Iv 19,17-18).

Prema utvrđenim podacima Jozo je razapet na križ, a potom mu je glava otkinuta i nabijena na kolac, Luca je mučena i na kraju živa zapaljena, Pero je zaklan, Ivan ubijen je pred suprugom Ljubicom. Mara je zapaljena u svojoj kući koja je izgorjela do temelja i tako redom i na okrutan način, svih njih 33.

„Kada su one otišle, dodoše neki od straže u grad i javiše svećeničkim glavarima sve što se bilo dogodilo. Oni se sabraše sa starješinama i održaše vijeće. Dodoše vojnicima mnogo novaca i rekoše: 'Izjavite: Noću dodoše njegovi učenici i ukradoše ga, dok smo mi spavali. Ako to dođe upravitelju do ušiju, mi ćemo ga umiriti i zauzeti se za vas'“ (Mt 28,11-14).

Dok smo išli, vojnici su nam pričali kako oni, ko fol, nisu počinili zločin i optuživali su HVO za počinjeni zločin. Kad su nas uveli u kuću Pere Marića, ispitivali su nas, tko je počinio zločin kao da oni nisu počinili zločin, pa su lažno govorili da je u selo upala diverzantska ustaška grupa i da je počinila zločin. Pitali su nas jesmo li gladni. Mi smo rekli da jesmo. Dali su nam konzervu ribe i malo kruva. Davali su nam bombona, ko fol da nas vole, zapisao je u svojoj izjavi svjedok Zoran, 20. ožujka 1994. godine.

Grabovičko stratište jedno je od bezbrojnih križnih stajališta Kalvarije hrvatskoga naroda. I, nije pretjerano niti blasfemično grabovičku i drežansku žrtvu danas ovdje promatrati u duhu Kalvarijske žrtve Spasiteljeve. Jer na njima se ne nađe nikakve krivice. Kakva bi to mogla biti krivnja četverogodišnje Mladenke ili 87-godišnjega Marka i svih drugih 31 nevinih i mučki ubijenih koji su vjerovali da imaju pravo biti svoji na svome, krstom se krstiti i hrvatskim se rodom i jezikom dičiti?! No, očito je za neke, kako onda tako danas, to takav grijeh koji smrt zaslužuje. Smrt za koju nitko ne treba odgovarati, smrt onih kojih se zemni ostatci ne trebaju otkriti i dostojanstveno pokopati, pa ni ime im se spominjati. Mi se, međutim, okupljamo i okupljati ćemo se te svima koji i danas raznim spletkama i mićenjima šire laž o ovom prostoru i narodu, zatiru istinu i bezbožno prelaze preko žrtve, koji nas i danas protunaravnim zakonima i zaštićenom politikom žele ponovno u vjerničkom i nacionalnom identitetu ubiti - s vjekovnih prostora iseliti ili - ne znamo ni sami - u što asimilirati - mi ćemo istinu uprisutnjivati te kao glas vapijućega u pustinji na pravdu pozivati. Nadasve ćemo se dobrom Bogu za smiraj duša naših dragih pokojnih moliti. Vjerujemo da će milosrdni i milostivi Gospodin čuti naše molitve, njihovu žrtvu prepoznati i u popis pravednika ih upisati te njihove suhe kosti, nečovječno i protubožanski razbacane po ovim prostorima ili u hladnu Neretvu ubaćene, jednom skupiti i zajedno sa suhim kostima i svih pravednika u svoje vrijeme oživiti. I nas zajedno s njima. A za zločince isto tako sa Spasiteljem molimo: *Oče, oprosti im jer ne znaju što čine!*

Poštovane obitelji pobijenih, dragi Božji narode! Stojimo i ove godine na ovome mjestu tragedije, s osjećajem pijeteta upućujemo Bogu molitve za naše drage pokojne. No, ovo naše godišnje okupljanje i spomen čin na Kalvarijsku žrtvu i žrtvu grabovičku ne bi bio potpun kada ne bismo, dok molimo milosrđe dobrog Boga da poginuli poradi svoje žrtve baštine život vječni, zamolili i milosrđe Božje da i mi živi, unatoč svim životnim progostvima, živimo životom dostoјnim čovjeka i ove žrtve. Zato vas sve zajedno sa sv. Pavlom „pozivam da živite dostoјno zvanja kojim ste pozvani, sa svom poniznošću i krotkošću, strpljivo podnoseći jedan drugoga u ljubavi. Nastojte čuvati jedinstvo Duha vezom mira. Jedno tijelo i jedan Duh, kao što ste i pozvani u jednoj nadi svoga poziva. Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje! Jedan Bog i Otac sviju koji vlada nad svima, djeluje po svima i boravi u svima“ (Ef 4,1-6). Samo će tako ove žrtve za koje molimo Božji smiraj naći svoj mir i u razbacanosti tijela, jer njihov duh ljubavi i vjernosti Kristu, Crkvi i Domovini živjet će u tijelu njihovih potomaka.

Dao Bog da bude tako.